

УДК 336.732:711.3

Михальчишина Л.Г., сттрший викладач
Зотько О.М. студентка
Вінницький національний аграрний університет

АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА МОЛОКА ТА ЯЛОВИЧИНИ В УМОВАХ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Основними факторами зростання виробництва та зменшення собівартості продукції тваринництва є: збільшення виробництва за рахунок використання промислової технології; скорочення витрат на її виробництво за рахунок підвищення продуктивності тварин та рівня ефективності праці, раціональної годівлі тварин, запобігання невиробничим витратам тощо.

В кожній державі сільське господарство є життєво необхідною галуззю народного господарства, оскільки зачіпає інтереси кожної людини.

Для України агропромисловий комплекс має особливо велике значення, тому що воно є однією з найбільших галузей народного господарства, в якій зайнято близько 4,9 млн. чоловік, тобто майже 23% від усіх працюючих.

Тваринництво - провідна галузь агропромислового комплексу, що забезпечує населення продуктами харчування (м'ясо, молоко, яйця), а промисловість - сировиною (вовну, шкіру, смушок та ін.).

Вінниччина серед регіонів України має один з найпотужніших агропромислових комплексів та одне з найбільших сільськогосподарських виробництв, які формують для регіону значну частину валової доданої вартості та податкових надходжень і від їх роботи в значній мірі залежить ситуація в соціально-економічній сфері області.

Найбільшу питому вагу в структурі тваринницької продукції займає молоко і м'ясо, рівень споживання яких на душу населення є показником добробуту людей та опосередковано характеризує стан економіки країни.

В наслідок кризових явищ на селі частка продукції тваринництва зменшилась з 54,4% у 1990 році до 37,6% на теперішній час. Порівняно з 1990 роком споживання м'яса і м'ясопродуктів скоротилась в 1,3 раза, молока і молоко продуктів у 1,8 раза.

Конкурентноздатну продукцію можна отримати на основі впровадження досягнень науково-технічного прогресу, ефективних форм господарювання і управління виробництвом.

Важлива роль у реалізації цієї задачі приділяється аналітичній оцінці господарської діяльності підприємств. З його допомогою виробляються стратегія і тактика розвитку підприємства, обґрунтовуються плани й управлінські рішення, здійснюється контроль за їхнім виконанням, виявляються резерви підвищення ефективності виробництва, оцінюються результати діяльності підприємства.

Матеріал і методика досліджень. Матеріалом для аналізу були зведених статистичні матеріали по тваринництву сільськогосподарських підприємств Вінницької області за період 1993-2008 років.

Аналіз був проведений на основі загально прийнятих методик.

Результати досліджень. На початок 1992 року у Вінницькій області в сільськогосподарських підприємствах різної форми власності утримувалось 1057,7 тис. голів великої рогатої худоби, а на 01.03. 2010 року воно зменшилось до 114,2 тис. голів (на 89,2 % менше по відношенню до 1991 року).

Особливо необхідно відмітити різке зменшення поголів'я корів, яке з 425,1 тис. голів у 1993 році скоротилось до 36,9 тис. голів на початок 2009 року (табл. 1).

Таблиця 1. Динаміка поголів'я великої рогатої худоби, тис. гол.

Показник	На кінець року							2008 в % до 1993
	1993	1995	2000	2005	2006	2007	2008	
Всього великої рогатої худоби	1147,1	699,2	337,7	168,8	156,4	131,6	117,5	10,2
в т.ч. корів	425,1	204,6	114,4	53,4	46,6	40,9	36,9	8,7

В сільськогосподарських підприємствах області утримується тільки 8,7% поголів'я корів від рівня 1993 року.

Виробництво молока та яловичини тісно пов'язано із народженням телят від корів молочних та комбінованих порід. Тому закономірно, що при зниженні поголів'я корів відбулось зменшення виробництва.

Виробництво молока та яловичини зменшилось відповідно 124,8 та 9,2 тис. т, що становить 13,2 і 2,3% рівня 1993 року (табл. 2).

Таблиця 2. Виробництво молока та яловичини в сільськогосподарських підприємствах Вінницької області, тис. т

Показник	На кінець року							2008 в % до 1993
	1993	1995	2000	2005	2006	2007	2008	
Молоко	942,4	507,0	205,8	151,1	142,2	130,0	124,8	13,2
Яловичина	392,9	48,8	16,7	11,6	11,2	11,5	9,2	2,3
Середньорічний удій, кг	3015	2111	1664	2834	2914	3131	3363	111,5

При цьому необхідно відмітити, що середньорічний удій молока за період аналізу зріс на 111,5 кг і становить в звітному році 3363 кг.

Витрати на виробництво продукції - це собівартість продукції, що є найголовнішим показником економічної ефективності сільськогосподарського виробництва.

У ньому синтезуються всі сторони господарської діяльності, акумулюються результати використання всіх виробничих ресурсів.

Її зниження є одним з першочергових і актуальних завдань будь-якого суспільства, кожної галузі економіки підприємства.

Для визначення впливу окремих складових витрат на формування собівартості продукції розглянемо структуру витрат (табл. 3).

Таблиця 3. Структура витрат на виробництво продукції тваринництва в сільськогосподарських підприємствах Вінницької області (%)

Показник	Рік							Відхилення 2008р. від 1993р., (±)
	1993	1995	2000	2005	2006	2007	2008	
Всього витрат	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	x
Витрати на оплату праці	37,1	30,2	18,1	20,6	20,3	18,3	16,7	-20,4
Матеріальні витрати	51,8	55,3	68,2	69,5	70,4	71,7	72,8	+21,0
в т ч. корми	42,5	44,1	49,3	69,7	70,5	72,0	73,1	+30,6
Інші витрати	11,1	14,5	13,7	9,9	9,3	10	10,5	-0,6

За період аналізу витрати на оплату праці зменшились з 37,1% (1993 р) до 16,7% (2008 р). В результаті аналітичного дослідження встановлена тенденція зростання вартості кормів в структурі матеріальних витрат з 42,5% (1993р) до 72,8% (2008р), що становить 30,6%.

Основними факторами, що спричинили зменшення витрат на оплату праці та збільшення витрат на корми при виробництві молока та яловичини господарств регіону є:

1) значне зменшення обсягу виробництва продукції, неефективне використання виробничих потужностей сільськогосподарських підприємства;

2) зростання витрат на виробництво молока та яловичини, зокрема перевитрати кормів, матеріалів, електроенергії, палива тощо, зниження рівня продуктивності праці.

Розв'язання проблеми недостатнього виробництва продукції тваринництва неможливе без докорінних змін у забезпеченні повноцінної, збалансованої годівлі тварин, тому що при виробництві молока та яловичини в структурі витрат 65-80% припадає на корми. Для цього необхідно перш за все підняти загальний рівень годівлі тварин та забезпечити належний контроль за їх використанням.

Якщо сума прибутку показує абсолютний ефект від діяльності, то рентабельність характеризує міру цієї ефективності, тобто відносний ступінь прибутковості підприємства або продукції, що виробляється.

Рентабельність характеризує ефективність витрат підприємства на виробництво і на реалізацію продукції. Він розраховується як відношення прибутку від реалізації продукції (робіт, послуг) до суми витрат на виробництво і реалізацію продукції, тобто до собівартості реалізованої продукції.

В 1993 році у сільськогосподарських підприємствах області збитковість виробництва яловичини і молока становила, відповідно, - 40,1 і 18,1%.

Показники рентабельності виробництва молока та яловичини в сільськогосподарських підприємствах Вінницької області наведені в таблиці 4.

Проведений аналіз свідчить про позитивні зміни рівня рентабельності продукції тваринництва в динаміці, особливо це стосується продукції молочного скотарства, виробництво якого із збиткового стало прибутковим.

Таблиця 4. Рентабельність виробництва молока та яловичини в сільськогосподарських підприємствах Вінницької області, %

Показник	Рік							2008 в % до 1993
	1993	1995	2000	2005	2006	2007	2008	
Молоко	-40,1	-38,2	-11,4	4,5	-8,7	17,6	10,4	+50,3
Яловичина	-18,1	-25,1	-39,9	-24,6	-39,4	-39,2	-17,8	+0,3

Враховуючи те, що Вінницька область є однією з областей України, яка має багату природно-сировинну базу, тобто виробничий потенціал та науково-технічні можливості, щоб виробляти в достатній кількості високоякісну тваринницьку продукцію, сьогодні виникає потреба у науково-економічному обґрунтуванні доцільності ведення промислового виробництва молока і яловичини, що може послужити початком відтворення скотарства, як по кількості виробництва, так і по якості продукції, та створенню передумов ефективного та рентабельного виробництва продукції.

Література

1. Ковальчук М. І. Економічний аналіз у сільському господарстві: Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни — К.: КНЕУ, 2002. — 282 с.
2. Статистичний щоденник Вінниччини 1993-2008 / Тюрємко С., Гнатюк Н., Темна О. та ін. Головне управління статистики у Вінницькій області. – 1993-2008 рр.

Summary

Analytical Evaluation of Effectiveness of milk and beef production in the Vinnytsia Region / Mykhalchishyna L.Y., Zotko O.M.

The main factors of growth of livestock production and reducing of the cost are: increasing of production through the use of industrial technology, cost reduction for industrial technology production by improving animal productivity and efficiency of work, a rational animal nutrition, prevention of non-productive costs and so on.